

MINISTERIE VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ

20 mei 1994

No. NBLF. 944095

Directie Natuur, Bos,
Landschap en Fauna

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103) worden de volgende gebieden aangewezen:
 - a. het op bijlage A van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Alde Feanen";
 - b. het op bijlage B van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Hamert";
 - c. het op bijlage C van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Lepelaarplassen";
 - d. het op bijlage D van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Meinweg";
 - e. het op bijlage E van deze beschikking op kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam "Zouweboezem".
2. De aanwijzingen, bedoeld in het eerste lid, gaan vergezeld van een toelichtende nota.

Artikel 2

Deze beschikking treedt in werking met ingang van de tweede dag na de dagtekening van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

's-Gravenhage, 20 mei 1994

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,
(w.g.) drs. J.D. Gabor

- Toelichting -

Toelichting voor de Staatscourant

Artikel 4, eerste lid, van de richtlijn van de Raad van Europese Gemeenschappen van 2 april 1979, inzake het behoud van de vogelstand, 79/409/EEG (Pb. EG L 103), bepaalt dat voor de leefgebieden van de in bijlage I van de richtlijn vermelde vogelsoorten speciale beschermingsmaatregelen getroffen worden, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten. De Lid-Staten dienen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte leefgebieden als speciale beschermingszone aan te wijzen, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten behoeven. Gelijkoortige maatregelen dienen de Lid-Staten ingevolge artikel 4, tweede lid, van de richtlijn te nemen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels.

Tot nog toe zijn in Nederland, in de periode 1986 t/m 1992, een dertiental gebieden aangewezen als speciale beschermingszone. In het Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1992-1996 wordt de aanwijzing als speciale beschermingszone van de bovengenoemde vijf gebieden aangekondigd. Bij de onderhavige beschikking worden deze aangewezen. De in de beschikking genoemde kaarten en toelichtende nota's liggen ter inzage in de bibliotheek van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Bezuidenhoutseweg 73 te 's-Gravenhage.

Alde Feanen

Het gebied de "Alde Feanen" ligt in het zogenaamde lage midden van de provincie Friesland, in de gemeenten Boarnsterhim, Tytsjerksteradiel en Smallingerland. De oppervlakte beslaat circa 2.500 hectare. Het gebied vormt een van de weinige overgebleven restanten van een omvangrijk complex van laagveenmoerassen en petgatenlandschappen. In vroegere eeuwen besloeg dit complex noord-west Overijssel en het lage midden van Friesland. Internationaal gezien vormt het gebied een belangrijke schakel in het totaal van moerasgebieden in de Westeuropese laagvlakte.

In de "Alde Feanen" heeft zich een rijke broedvogelpopulatie gevestigd, waaronder zeldzame soorten als Geoorde fuut, Aalscholver, Roerdomp, Purperreiger en Zwarte stern. De hooi- en weilanden in het gebied kennen een zeer rijk geschakeerde broedvogelpopulatie van steltlopers en eendachtigen. Voorts is het gebied van belang als voedsel-, rust- en ruigebied voor ganzen, watervogels en steltlopers. Bestuur en beheer van de "Alde Feanen" zijn gericht op bescherming en behoud van de betekenis van dit gebied. Dit komt onder meer tot uiting in de status "als kerngebied" in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanmelding als wetland, de aanwijzing van een deel van het gebied als beschermd natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet, de aanwijzing van een deel van het gebied als reservaatgebied in het kader van de Relatienota, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en in het door "It Fryske Gea" gevoerde beheer.

Hamert

Het gebied de "Hamert" ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Bergen.

Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.460 ha, waarvan circa 870 ha in eigendom is van de stichting Het Limburgs Landschap en ca 500 ha in bezit is van de gemeente Bergen.

Als broedgebied is de "Hamert" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Hamert" heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. water-, roof- en zangvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kerngebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door de stichting Het Limburgs Landschap en de gemeente gevoerde beheer.

Lepelaarplassen

Het gebied de "Lepelaarplassen" ligt in de provincie Flevoland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Almere. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 350 ha en is in eigendom van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied zijn de "Lepelaarplassen" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Lepelaarplassen" hebben tevens een belangrijke functie als rust- en ruigebied voor ganzen en eendachtigen. In het voor- en najaar fungeert het gebied als pleisterplaats voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kerngebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de aanwijzing in 1989 als staatsnatuurmonument in het kader van de Natuurbeschermingswet, de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door Stichting Flevolandschap gevoerde beheer.

Meinweg

Het gebied de "Meinweg" ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Roerdalen. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 1.600 ha, waarvan circa 990 ha in eigendom is van de Staat der Nederlanden.

Als broedgebied is de "Meinweg" voor vele soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. De "Meinweg" heeft tevens een belangrijke functie als pleisterplaats voor o.a. Rietganzen en Kraanvogels.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied.

Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kernegebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de status van nationaal park in oprichting, de aanwijzing van een deel van het gebied als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebied, de planologische aanduidingen in streek- en bestemmingsplannen en het door Staatsbosbeheer en de gemeente gevoerde beheer.

Zouweboezem

Het gebied de "Zouweboezem" ligt in de provincie Zuid-Holland en behoort tot het grondgebied van de gemeente Zederik. Het gebied heeft een oppervlakte van ongeveer 140 ha en is grotendeel in eigendom van de Stichting Het Zuidhollands Landschap en de Staat der Nederlanden. Als broedgebied is de "Zouweboezem" voor een aantal soorten vogels van belang. Verschillende zeldzame en bedreigde soorten komen als broedvogel voor. In het voor- en najaar fungeert het gebied als rust- en fourageergebied voor steltlopers.

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit komt ondermeer tot uiting in het feit dat het gebied als "kernegebied" deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), de planologische aanduiding in het bestemmingsplan en het door de Stichting Het Zuidhollands Landschap gevoerde beheer.

DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW,
NATUURBEHEER EN VISSERIJ,
(w.g.) drs. J.D. Gabor

TOELICHTING BIJ DE AANWIJZING VAN DE "MEINWEG" ALS SPECIALE
BESCHERMINGSZONE IN HET KADER VAN DE EG-VOGELRICHTLIJN

1. Inleiding

Het gebied de "Meinweg" ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeente Roerdalen. De oppervlakte bedraagt ongeveer 1600 ha, waarvan circa 990 ha in eigendom is van de Staat der Nederlanden.

De Meinweg was oorspronkelijk een gemeenschappelijk bezit van een veertiental dorpen ter weerszijden van de huidige rijksgrens. Aan dit gemeenschappelijke bezit en gebruik ontleent het gebied zijn naam.

De Meinweg ligt ten oosten van Roermond. Het gebied zet zich in oostelijke richting voort op Duits grondgebied. Het gebied is onderdeel van een terrassenlandschap dat zich aan de oostkant van de Maas uitstrekt van Roermond tot Gennep. Zandige sedimenten van de Maas en de Rijn zijn tijdens de ijstijden sterk onderhevig geweest aan verstuiving, waardoor stuifduinen zijn ontstaan. Op het hoogste terras is in deze periode löss afgezet. Plaatselijk konden zich door stagnatie van oppervlaktewater moerassen met veenvorming ontwikkelen. Het huidige landschap wordt gekenmerkt door een afwisseling van heidevelden, bossen en vennen. Een groot deel van de bossen bestaat uit naaldhout. In het gebied liggen tevens enkele landbouwenclaves.

De Meinweg vormt het leefgebied van tal van de in artikel 4, eerste lid, van de EG-Vogelrichtlijn genoemde soorten.

In deze toelichting zal vervolgens worden ingegaan op de vogelkundige waarden van de Meinweg, begrenzing van het als speciale beschermingszone aangewezen gebied, het bestuur en beheer van de Meinweg en de gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone.

2. Vogelkundige waarden

Door de grote variatie aan terreintypen heeft de Meinweg een zeer rijke broedvogelbevolking. Enkele karakteristieke en/of zeldzame soorten van de vennen zijn: Dodaars, Grauwe gans, Wintertaling, Waterral en Sprinkhaanrietzanger. De heidevelden inclusief de overgangen naar bos bieden broedgelegenheid aan onder andere: Patrijs, Watersnip, Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Roodborsttapuit, Paapje, Blauwborst, Grauwe klauwier en Geelgors. De bosgebieden zijn van belang voor soorten als: Havik, Sperwer, Wespendief, Boomvalk, Houtsnip, Bosuil, Ransuil, Kleine bonte specht, Groene Specht, Zwarte specht, Draaihals, Gekraagde roodstaart, Fluitier,

Glanskop, Boomklever, Kruisbek en Appelvink.

Het gebied is van belang als doortrek- en overwinteringsgebied voor tal van zangvogels en soorten als Blauwe kiekendief en Klap-ekster.

Het open gebied van de landbouwenclaves op het Beatrixplateau worden gedurende de trekperiode door Rietganzen en Kraanvogels gebruikt als pleisterplaats.

De soorten van belang uit oogpunt van artikel 4, eerste lid, van de EG-Vogelrichtlijn, die vermeld staan in bijlage I van deze richtlijn (versie 1991), zijn onderstreept aangegeven.

3. Begrenzing

De begrenzing van de Meinweg als speciale beschermingszone omvat het Nationaal Park i.o. de Meinweg, inclusief een aantal landbouwenclaves die zijn aangewezen als beheers- en/of reservaat-gebied in het kader van de Relatienota of als natuurontwikkelingsgebied. De begrenzing is zo gekozen dat in landschappelijk en ecologische opzicht een samenhangend geheel wordt gevormd. Landbouwgebieden zonder speciale status, waaronder de grote enclave op het Beatrixplateau, alsmede enkele gebouwencomplexen, erven en tuinen zijn niet binnen de begrenzing opgenomen.

Aan de noord-, oost- en zuidzijde van het gebied vormt de rijksgrens in principe tevens de begrenzing van de speciale beschermingszone. De westgrens wordt, gaande in noordelijke richting, tot aan de Hooibaan gevormd door de Herkenboscherweg. Vervolgens loopt de begrenzing langs rand van de bossen van Vlodrop en verder - in noordwestelijke richting - langs de spoorbaan Roermond-Mönchengladbach tot aan de Manege Venhof. Hier buigt de begrenzing over een zekere lengte van de spoorbaan af ten einde het relatienotagebied zuidelijk van de spoorbaan en het aangrenzende bosgebied rondom de manege te kunnen omvatten. Bij de Azenrayer weg volgt de begrenzing in principe weer een noordelijke richting om via de Melicker bosweg oostwaards op de rijksgrens aan te sluiten. Het Bremmersbosch is buiten de begrenzing gelaten gezien de recreatieve ontwikkelingsplannen voor dit gebied.

Voor de precieze begrenzing wordt verwezen naar de kaart behorende bij de aanwijzing als speciale beschermingszone.

4. Bestuur en beheer

Bestuur en beheer zijn gericht op de instandhouding en ontwikkeling van de natuurwaarden, waaronder de vogelkundige waarden, van het gebied. Dit kan aan de hand van onderstaande punten worden geïllustreerd.

- Het gebied maakt deel uit van de ecologische hoofdstructuur

van Nederland zoals aangegeven in het Natuurbeleidsplan (1990), waarbij het is aangeduid als kerngebied. Het beleid ten aanzien van kerngebieden is gericht op het veiligstellen en vergroten van de bestaande natuurwaarden.

- In het Structuurschema Groene Ruimte (Kabinetsstandpunt, 1993), waarin deze ecologische hoofdstructuur eveneens is aangegeven, heeft de Meinweg de aanduiding van "waardevol cultuurlandschap", naast de aanduiding van "nationaal park in oprichting" en "grensoverschrijdend park".
- De instelling als nationaal park in oprichting heeft plaatsgevonden op 2 mei 1990.
- In het Meerjarenplan Bosbouw (1986) wordt ten aanzien van het beheer in het Meinweggebied gesteld dat éénderde tot de helft van de bossen het accent natuur wordt toegekend. Bij het resterende deel van het bosgebied is sprake van nevenschikking van de functies natuur, houtproductie en recreatie (zogenaamd multifunctioneel bos).
- In het streekplan Noord- en Midden-Limburg (1982) wordt de Meinweg aangeduid als "Gebied met overwegend zeer waardevolle natuurwaarden", alsmede als "waterwingebied" voor wat betreft het westelijk deel van het gebied. Het beleid ten aanzien van gebieden met zeer waardevolle natuurwaarden is gericht op duurzame veiligstelling en een hierop aangepast beheer; in beginsel mag in deze gebieden geen occupatie door andere functies plaatsvinden. De Meinweg heeft de status van stiltegebied.
- In het Grensoverschrijdend Ecologisch Basisplan wordt de Meinweg aangeduid als natuurgebied.
- De relevante gemeentelijke bestemmingsplannen kennen aan het grootste deel van het gebied de bestemming "Natuurgebied" c.q. "Bosgebied" toe. De in de begrenzing opgenomen landbouwenclaves hebben deels de bestemming "Natuurgebied" en "Natuurgebied met beperkt agrarisch gebruik" en deels de bestemming "Agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".
- Landbouwenclaves in het gebied zijn tevens aangewezen als beheers- en/of reservaatgebied in het kader van de Relatienota en als natuurontwikkelingsgebieden. Dit met het doel een meer aangepast beheer ten aanzien van de aanwezige natuurwaarden mogelijk te maken. De landbouwenclaves zullen deel uitmaken van een nog op te stellen beheersplan Midden-Limburg.
- In het kader van de oprichting van het Nationaal Park is voor het gehele gebied een beheers- en inrichtingsplan opgesteld, dat door alle belanghebbenden is onderschreven, dat naar verwachting nog dit jaar door LNV wordt goedgekeurd en op basis waarvan de definitieve status van nationaal park zal worden verleend. Het beheer zoals dat thans door het Staatsbosbeheer en de gemeente Roerdalen wordt uitgevoerd is gebaseerd op beheersplannen voor de eigen deelgebieden, die mede tot doel hebben de karakteristieke levensgemeenschappen te behouden en verder te ontwikkelen. Van groot belang voor de aanwezige fauna is het instellen van rustgebieden en het ontwikkelen van natuurlijke overgangen van open heideveld naar gesloten bos.

5. Andere gebruiksfuncties in het gebied

Naast de natuurfunctie vervult het gebied een functie ten behoeve van de recreatie, de landbouw, de bosbouw, de jacht en de waterwinning.

De Meinweg is een groot deel van het jaar voor wandelaars en fietsers toegankelijk op wegen en paden. Het gebied kent eveneens een vrij dicht ruiterspadennet. Aangezien buiten het gebied een recreatiecentrum (met camping) en een bungalowpark zijn gelegen, heeft het gebied plaatselijk, met name in de zomermaanden, hoge bezoekersaantallen te verwerken. In het kader van het Beheers- en inrichtingsplan is een zonering van het recreatief gebruik opgesteld. Tevens zullen in dit kader met het oog op voorlichting en natuureducatie de mogelijkheden worden onderzocht voor het plaatsen van een informatie- of bezoekerscentrum.

In het gebied is een aantal landbouwenclaves gelegen, die voornamelijk in gebruik zijn ten behoeve van de akkerbouw. In het kader van de Relatienota zal worden getracht middels het aangaan van beheersovereenkomsten met de betrokken grondgebruikers een meer aangepast beheer ten aanzien van de aanwezige natuurwaarden te realiseren.

Een deel van het bosareaal heeft een nevenfunctie ten behoeve van de houtproductie. Gezien het reeds ingezette beheer zal in de toekomst het areaal natuurlijk bos toenemen.

De jacht in het gehele gebied is onder beperkende voorwaarden verhuurd aan een wildbeheerseenheid. Bejaging vindt plaats op basis van een wildbeheerplan, dat onder andere de jacht op talingen en snippen uitsluit. Ook zijn belangrijke rustgebieden uitgezonderd.

Sinds 1985 heeft de NV Waterleidingmaatschappij Limburg vergunning voor het winnen van maximaal één miljoen kubieke meter drinkwater.

Het gebied wordt doorsneden door de spoorlijn Roermond-Mönchengladbach. De spoorbaan (enkelbaans en niet geëlectriceerd) wordt uitsluitend gebruikt voor goederenvervoer en militair verkeer. Het huidig gebruik is vrij extensief; de geluidbelasting van de omgeving is derhalve zeer gering.

Het gebied is niet toegankelijk voor gemotoriseerd verkeer, uitgezonderd twee verharde openbare wegen. Op termijn wordt de verharde Meinweg afgesloten voor gemotoriseerd verkeer, behalve voor bestemmingsverkeer.

6. Gevolgen van de aanwijzing als speciale beschermingszone

De richtlijn van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, nr. 79/409/EEG, Pb. EG, no. L103, bepaalt terzake de speciale beschermingszones het volgende:

- Artikel 3, lid 2, sub a, verplicht de overheid tot het instellen van zones voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden van alle natuurlijke in het wild levende vogelsoorten op het Europees grondgebied van de lidstaten.
- Artikel 4 geeft een nadere uitwerking van de in artikel 3, lid 2, sub a, genoemde verplichting tot het instellen van de beschermingszones, waarbij met name prioriteit wordt gegeven aan de in Bijlage I van de EG-Vogelrichtlijn genoemde soorten (artikel 4, lid 1) en de migrerende soorten (artikel 4, lid 2).
- Artikel 4, lid 3, verplicht de overheid tot het toezenden aan de Commissie van de Europese Gemeenschappen van alle nuttige gegevens, zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in lid 1 enerzijds, en in lid 2 anderzijds, een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is.
- Artikel 4, lid 4, verplicht de overheid tot het nemen van passende maatregelen om vervuiling en verslechtering van de woongebieden in de in de leden 1 en 2 bedoelde beschermingszones te voorkomen, alsmede om te voorkomen dat de vogels aldaar worden gestoord, voor zover deze vervuiling, verslechtering en verstoring, gelet op de doelstellingen van dit artikel, van wezenlijke invloed zijn.
- Artikel 12, lid 1, verplicht de overheid om de drie jaar, te rekenen vanaf het verstrijken van de in artikel 18, lid 1, bedoelde termijn bij de Commissie een rapport in te dienen over de toepassing van de nationale maatregelen die krachtens de richtlijn zijn getroffen.